

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Староста О.П.

аспірант,

Ужгородський національний університет

ФОРМУВАННЯ ТРИРІВНЕВОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ, ЯК НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Пенсійна система за своєю структурою та змістом є складним комплексом інститутів, відносин і механізмів, за допомогою яких здійснюється формування пенсійних фондів і створюються відповідні умови для пенсійного забезпечення непрацездатного населення»

Пенсійна реформа, розпочата у 2004 р., передбачала побудову трирівневої моделі пенсійної системи на страхових засадах: 1-й рівень – обов'язкове держав пенсійне страхування за розподільним принципом; 2-й рівень – обов'язкове державне накопичувальне страхування; 3-й рівень – добровільне недержавне пенсійне забезпечення [1].

Реформування солідарної системи в бік посилення страхових принципів (жорсткого контролю сплати внесків для зарахування страхового стажу, врахування заробітку протягом усього трудового періоду тощо) не дало бажаного результату ані за рівнем охоплення зайнятого населення, ані за розмірами пенсій та їх диференціацією. Старт другого рівня постійно відкладається і на фоні перманентної глобальної фінансово-економічної кризи, катастрофічної нестачі надійних інвестиційних інструментів на світових фінансових ринках починає втрачати свою актуальність. Третій рівень, хоча й демонструє певну динаміку, несправляє відчутного впливу ні на економіку, ні на матеріальний добробут пенсіонерів [2].

Звертаючи погляд на нинішню систему пенсійного забезпечення в Україні, можна зробити висновок про її кризовий стан. Незважаючи, з одного боку, на надвисокі розміри сукупних внесків роботодавців та найманих працівників, а з іншого – на вкрай незначні розміри пенсій переважної більшості пенсіонерів, третина видатків пенсійного фонду, проте, дотується з бюджету. Причини полягають насамперед у тому, що зазнала труднощів солідарна система, яка базується на тому, що нинішнє покоління працюючих утримує нинішніх пенсіонерів. Саме в цьому – диспропорції які виникли у пенсійному забезпеченні. По – перше, – між чисельністю працюючих і пенсіонерів. Якщо на початку незалежності співвідношення між ними становило 2:1, то нині 1,1:1. Причин багато. Вони лежать і в економічній, і в демографічній, і у фінансових площинах. Проблеми які пов'язані з економічними чинниками, обумовлюється глибокою економічною кризою 90-х років, наслідки якої не подолані і досі. З іншого боку. Далися взнаки

демографічні чинники – внаслідок старіння населення постійно збільшувалась питома вага пенсіонерів.

По-друге, через високий рівень внесків на соціальне страхування і роботодавців, і наймані працівники вдаються до приховування доходів. В більшості випадків офіційна заробітна плата, на яку нараховуються внески виплачується майже на рівні встановленої мінімальної. Інша, неофіційна частина, виплачується «в конвертах».

Зважаючи на суть проблем пенсійного забезпечення в Україні, є підстави стверджувати, що їх розв'язання можливе лише на основі запровадження передбаченого законодавством про обов'язкове державне пенсійне забезпечення накопичувального рівня пенсійного забезпечення. Безумовно це пов'язано із труднощами, але тільки такий крок може створити зацікавленість у сплаті більших внесків, з одночасним формуванням майбутньої пенсії [3, с. 21].

Враховуючи вітчизняні реалії, доцільно впевненіше переходити до законодавчо встановленої норми – трирівневої системи пенсійного забезпечення. Водночас зберігши її державну солідарну форму та запровадивши державну накопичувальну [1].

Ключове питання запровадження накопичувальної системи – за рахунок чого формуватимуться кошти солідарної системи. Можливим виходом може бути, по-перше внески роботодавців мають розподілятися на дві частини: до 5% – до фонду накопичувального пенсійного страхування щодо тих працівників, які мають менше десяти років трудового стажу; 10-15% – до фонду солідарного пенсійного страхування. По-друге, кошти отримані від запровадження цільових податків на проведення пенсійної реформи – наприклад, податки на розкіш. По-третє, це можуть бути кошти отримані у вигляді кредитів Світового банку на реалізацію пенсійної реформи. По-четверте, можлива економія при підвищенні пенсійного віку.

Щодо недержавного пенсійного страхування, яке функціонує винятково на накопичувальній основі, то наразі з різних причин воно не має відчутного впливу на розв'язання проблем пенсійного забезпечення. Недержавне пенсійне забезпечення є добровільним, а невисокий рівень доходів громадян обмежує їхні можливості щодо додаткового страхування [3, с. 22].

Функціонування трирівневої системи пенсійного забезпечення в Україні, має забезпечити соціальні гарантії і фінансову стабільність пенсійної системи. Диверсифікація джерел гарантованого доходу за віком завжди має переваги з огляду на можливість захиститися від ризиків, пов'язаних зі старінням населення.

Відтак пенсії із накопичувальних систем стануть результатом довгострокового диверсифікованого інвестування у ринок цінних паперів. Таке інвестування здійснюватиметься професійними приватними компаніями з управління активами під наглядом державних органів регулювання, а власне функція інвестування здійснюватиметься у межах правового поля. Крім того, залишиться і державна пенсія, яка виплачуватиметься із солідарної системи, якою керує держава [2].

Отже, така багаторівнева система – це поєднання приватного і державного управління, індивідуальних заощаджень та солідарності поколінь.

Запровадження такої системи дає змогу диверсифікувати джерела доходів з метою зменшення ризиків, аби забезпечити його отримання за рахунок різних джерел. Країни з старіючим населенням мають велике фіскальне навантаження, а це означає, що пенсії із накопичувальних пенсійних систем повинні будуть відігравати в них дедалі більшу роль.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко О. А. «Проблеми та перспективи поліпшення пенсійного забезпечення в Україні»// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-1/doc/2/01.pdf>.
2. Ткаченко Л.Г. «Побудова багаторівневої пенсійної системи як напрям національної пенсійної реформи» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/EkUk_2012_8_3.pdf.
3. Федосов В., Опарін В., Львовчкін С., «Особистий інтерес плюс індивідуальна відповідальність»// Вісник Пенсійного фонду України – 2013 р. – № 4. – С 18-22.

Франчук Ю.О.

аспірант,

Луцький національний технічний університет

ВОЛОНТЕРСЬКА АКТИВНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Згідно Закону України від 19.04.2011 р. [1], волонтерська діяльність – це добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерський рух в Україні почав розвиватись з часу становлення незалежної держави. Основними її проявами були допомога людям похилого віку, інвалідам, молоді і дітям, благоустрій вулиць, прибирання сміття, допомога бездомним тваринам, участь у благодійних концертах, виставках і спектаклях. Проте, особливим поштовхом розвитку волонтерства стали події 2014 року, який став роком усвідомлення та згуртування української нації. Згідно дослідження GfK Ukraine «Волонтерський рух в Україні» [3], 23,0% українців коли-небудь у житті займались волонтерством, а 9,0% населення почали займатись волонтерством протягом останнього року. 74,0% українців жертвували кошти на різні цілі коли-небудь у житті, серед них 25,0% почали робити пожертви протягом останніх 12 місяців. За даними соціологів, майже 78,0% українців чимось допомагають бійцям АТО на сході України та переселенцям. Частина осіб дають кошти, інші – особистий час, продукти, речі [4].

Більшість волонтерів вказали, що займаються волонтерством самостійно, та не зазначили участь у конкретних волонтерських проектах. Щодо соціо-демографічних особливостей, найактивнішими є особи в віці 16-35 років, більше половини волонтерів мають вищу освіту, 42,0% належать до бідних верств населення (коштів не вистачає або вистачає лише на харчування), а